

Svenska fallskärmsförbundet

Miljöledningssystem för Svenska fallskärmsförbundet 2012

Utvärdering och uppföljning av 2010 års MLS

SFF:s MLS, version 2

Reviderad av Annika Burström

Våren 2012

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Introduktion	4
1.2	Bakgrund	5
2	Nulägesbeskrivning	7
2.1	Styrelsen	7
2.2	Tävlingar och Tävlingskommittén, TK	8
2.3	Kansliet och RI	9
2.4	Utbildningar	9
2.5	Utbildnings och säkerhetskommittén, USK	10
2.6	Materialkommittén, MK	10
2.7	Ny kommitté, Försvarsmaktskommittén	10
3	Områden med betydande miljöpåverkan	11
3.1	Styrelsen	11
3.1.1	Styrelsen och fallskärmsklubbarna	11
3.2	Tävlingar och tävlingskommittén	12
3.3	Kansliet och Riksinstruktören, RI	13
3.4	Utbildningar	13
3.5	Utbildnings- säkerhetskommittén, USK och Materialkommittén, MK.	13
3.6	Sammanfattning	13
3.6.1	Område 1, styrelsen och klubbarna	14
3.6.2	Område 2, tävlingar	14
3.6.3	Område 3, möten	14
3.6.4	Uppföljning av områden med betydande miljöpåverkan	14
4	Miljömål	15
4.1	Område 1, styrelsen och klubbarna	15
4.2	Område 2, tävling	16

4.3	Område 3, möten	16
4.4	Förslag på förlängda och nya miljömål för 2012 och framåt	16
4.4.1	Rangordning för miljömålen	17
5	Handlingsplan och genomförande	18
5.1	Miljömål för styrelsen och klubbarna	18
1.1	Miljömål för tävlingar	21
1.2	Miljömål för möten	21
6	Utvärderande.....	23
6.1	Förbättring	23
7	Avslutande ord.....	24

1 Inledning

1.1 Introduktion

Svenska fallskärmsförbundet, SFF, tog 2010 fram sitt första miljöledningssystem, MLS. Det har varit i drift under 2010 till 2011. Anledningen till MLS:ets tillkomst var en önskan om att jobba mer aktivt och systematiskt med miljöfrågor inom SFF. Avsikten med ett MLS är att det ska belysa de områden som SFF behöver arbeta med och att detta ska implementeras i SFF:s dagliga arbete. MLS:ets syfte är således att vara en del av arbetet med att få svensk fallskärmsshopping att påverka miljön negativt så lite som möjligt.

Detta är version 2 av SFF:s MLS, det är en revidering och utvärdering av det MLS som skrevs 2010. En mycket viktig del i allt miljöarbete är att utvärdera och förbättra arbetet så att det ständigt går framåt. Denna text är således en genomgång av MLS 2010 där texten från MLS 2010 har använts som grund. Tillägg till texten har dock gjorts och inkorporerats. De tillägg som gjorts berör främst hur det har gått med SFF:s miljöarbete hittills samt hur uppfyllandet av våra miljömål gått. Uppdateringar om hur vi kan arbeta vidare med miljömålen samt vilka de nya miljömålen bör vara har också lagts till.

Detta dokument innehåller således både revideringen av SFF MLS 2010 samt 2012 års MLS. Anledningen till att vi valt att inkorporera detta i samma dokument är att 2010 års MLS fortfarande i allra högsta grad är aktuellt att arbeta utifrån vilket gör att MLS:et för 2012 kommer se snarlikt ut. Dock vore det fördelaktigt att vid nästa revidering, förslagsvis i början av 2013, separera revidering av MLS 2012 och MLS 2013 i två separata dokument. Det finns en risk att dokumentet i förlängningen uppfattas som rörigt om dessa delar inte tydligt särskiljs. MLS för olika år kommer naturligt att överlappa varandra men de bör ändå tydligt särskiljas från varandra.

1.2 Bakgrund

SFF:s MLS 2012 är baserat på 2010 års MLS som i sin tur utgår från SFF:s miljöpolicy. SFF:s miljöpolicy antogs av styrelsen 2010-02-06 och följer nedan.

Svenska Fallskärmsförbundets Miljöpolicy

Antagen av SFF styrelse 2010-02-06

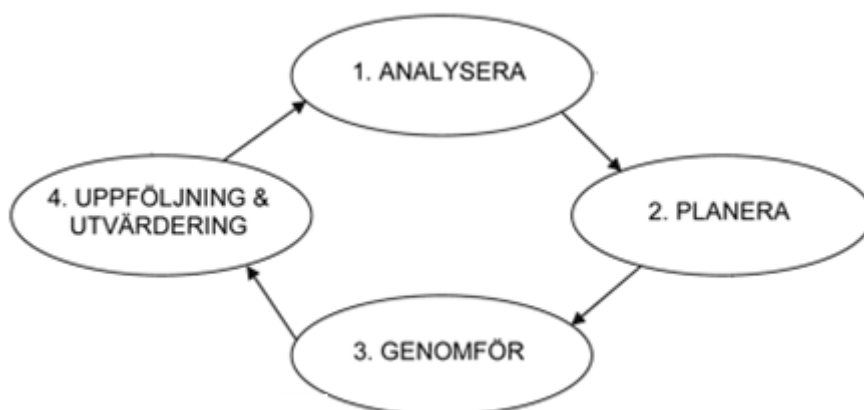
Svenska fallskärmsförbundet, SFF, har ansvar för att stödja, samordna och hjälpa Sveriges fallskärmsklubbar att utveckla ett systematiskt, långsiktigt och förebyggande miljöarbete som söker ständiga förbättringar för att minska miljörisiker.

SFF:s löpande arbete, utbildningar samt tävlingar och arrangemang utförda i SFF:s regi, ska så långt det är möjligt bedrivas med minsta möjliga miljöpåverkan.

SFF:s miljöarbete följer alltid minst gällande lagar och föreskrifter. Förbundets medlemmar ska känna till SFF:s miljöarbete och stödja det.

En miljöpolicy är ledningens redskap för att visa vad som anses vara viktigast i miljöarbetet och policyn ska vara det högsta styrande dokumentet. SFF miljöpolicy består av tre huvuddelar (se ovan). Dessa är därför väsentliga element i ett MLS och återfinns även i SFF:s miljömål.

Det här MLS:et följer en vedertagen standardmall som oftast används när ett MLS skapas. DE delar som ingår i dokumentet är således: Nulägesbeskrivning, Områden med betydande miljöpåverkan, Miljömål, Handlingsplan och Genomförande, samt Utvärdering och Förbättring.

Figur 1. Visar de fyra nyckelstegen i ett lyckat miljöarbete: först analyseras nuläget, sedan planeras (då betydande miljöpåverkan och miljömål identifieras samt en handlingsplan sam-

manställas) och genomförs arbetet. Sist följs arbetet upp och utvärderas för att se om resultatet blev till belåtenhet.

För att miljöarbetet ska vara effektivt behövs en aktiv inställning hos SFF:s ledning - styrelsen. Styrelsen behöver arbeta aktivt med miljöfrågor och låta dem ta plats i det dagliga arbetet och i beslut. Det är också viktigt att göra uppföljningar samt förbättringar där det behövs.

En annan grundläggande del i miljöarbete är SFF:s medlemmar och fallskärmsklubbarna. De ska informeras om miljöarbetet och stödja det. För att så ska ske är det viktigt att miljöarbete görs så lätt och tillgängligt som möjligt. Miljöarbetet ska inte försvåra för SFF eller SFF:s medlemmar - det ska istället bli ett tillskott och vara en självklar del av SFF:s arbete som ger reda miljöresultat.

Det här dokumentet ska vara en levande text, därför finns det även som ett word-dokument hos SFF. Vid utvärderingen av miljöarbetet, som skall utföras i slutet av varje år, ska det vara enkelt att göra förändringar i texten varefter det behövs. Såväl tillägg eller borttagningar välkomnas i de fall de förbättrar möjligheterna till ett effektivt miljöarbete inom SFF. Dock ska förändringar om möjligt hållas till uppföljningsdelen av miljöarbetet. Om det framkommer att någon del inte varit lämplig för arbetet, t.ex. på grund av att arbetet inte gett något resultat kan dock även det ändras. Ändras det för mycket och för ofta i dokument finns det risk för att miljöarbetet inte blir systematisk och långsiktigt.

2 Nulägesbeskrivning

En nulägesbeskrivning beskriver verksamheten som den ser ut i dagsläget och är grunden för miljöarbetet. SFF:s nulägesbeskrivning för MLS version 1 baserades på 2009 års verksamhetsberättelse samt verksamhetsåret 2010. Under år 2009 bestod SFF av totalt 19 klubbar med 1509 medlemmar, dessa utförde 72 768 fallskärms hopp varav 11 322 var tandemhopp (dvs. 5661 tandemexitar). Eftersom 2010 ännu inte var slut när MLS version 1 togs fram fanns det inte ännu inte siffror för 2010. Detta är MLS version 2 och gäller för 2012 och framåt. Dock ser SFF arbete likvärdigt ut och MLS version 1 har därför använt samma mall som togs fram för MLS version 1. Under 2011 bestod SFF av totalt 19 klubbar med 1509 medlemmar, dessa utförde 81 207 fallskärms hopp varav 16 386 var tandemhopp (dvs. 7570 tandemexitar).

SFF:s arbete kan delas upp i sju huvudpunkter

- 1) Styrelsen
- 2) Tävlingar och tävlingskommittén, TK
- 3) Kansliet och Riksinstruktören, RI
- 4) Utbildningar
- 5) Utbildnings- säkerhetskommittén, USK
- 6) Materialkommittén, MK
- 7) Sedan SFF:s första MLS skrevs har en kommitté tillkommit, Försvarsmaktskommittén.

Nedan följer en genomgång av dessa sju punkter så som den såg ut i MLS version 1. Efter den genomgången har ett tillägg gjorts eftersom detta är MLS version 2.

2.1 Styrelsen

SFF:s styrelse består av ordförande, kassör och tre övriga ledamöter. Styrelsen genomförde under 2009 12 stycken protokollförda styrelsemöten, en del av dessa var telefonmöte medan andra var fysiska möten.

Styrelsen uppdrag är att tillse att fallskärmshoppning kan bedrivas så optimalt som möjligt i Sverige, styrelsen ska även vara ett stöd för Sveriges fallskärmsklubbar.

SFF:s mål för 2009 var att

- Bli fler, hoppa mer
- Skapa förutsättning för säker hoppning
- Ha geografiskt spridda klubbar
- Behålla vår organisation

Varje år anordnar SFF ett ordförande- och chefsinstruktör, (CI), -möte där ordförande och CI från alla SFF:s klubbar är inbjudna att delta. Detta möte sker oftast i mitten av november och har hållits på olika platser i Sverige, under 2009 och 2010 hölls mötet i Karlsborg.

Tillägg för MLS version 2: 2011 hölls en förbundskonferens i Karlsborg istället för ovan nämnda ordförande- och CI-möte. Syftet var att samla *alla* poster inom SFF för att gemensamt mötas och arbeta framåt. Under denna konferens arbetades det blanda annat med en strategiplan för SSF. Styrelsen har under 2011 arbetat fram en långsiktig plan med mål för verksamheten fram till 2016. SFF klubbar har under sommar och höst presenterat hur man ser på detta från klubbnivå. På ordförandekonferensen i Karlsborg arbetade klubbarnas representanter vidare med strategin. På riksstämman 2012 presenterades och beslutades det om strategi fram till 2016.

2.2 Tävlingar och Tävlingskommittén, TK

I SFF:s regi anordnas tävlingar varje år. Den stora tävlingen är Svenska mästerskapet, men det genomförs även tre till två stycken Svenska cupen-tävlingar per år. Medlemmar i SFF deltar även på en del internationella tävlingar, såsom världsmästerskapet, världscupen men även europeiska tävlingar och andra internationella tävlingar.

TK bestod under 2008 av ordförande och 8 ledamöter. Under 2008 genomförde TK 8 stycken protokollförda möten, varav 5 stycken var telefonmöte. Under 2009 förändrades TK sammansättning med syftet att effektivisera kommittén.

Tillägg för MLS version 2: Tävlingskommittén har under 2011 genomfört två protokollförda möten. Beslut utöver detta har fattats efter kontakter inom tävlingskommittén via e-post och telefon. Tävlingskalender för 2011, aktuella tränings- och tävlingsstatsningar samt uttagningar till VM diskuterades under dessa möten.

2.3 Kansliet och RI

På kansliet i Västerås arbetar idag en person deltid. Kanslisten har hand om SFF:s löpande verksamheten och stödjer styrelsen i praktiska ärenden.

Riksinstruktören, RI, är också stationerad på kansliet i Västerås. RI:s uppdrag är att tillse att svensk fallskärmshoppning sker enligt de bestämmelser som finns. RI:s tjänst är i dagsläget en deltidstjänst.

Tillägg för MLS version 2: Kanslist- och RI-tjänsten såg likvärdiga ut under 2011. Under 2011 hölls dock ett pilotmöte under RI:s ledning med syfte att knyta band, utbyta erfarenheter och förmedla kontaktyta mot SFF som organisation betraktat. Under 2014 kommer ett sådant möte att återses.

2.4 Utbildningar

SFF genomför varje år ett antal vidareutbildningar för fallskärmshoppare. En är Baskursen, det är den första vidareutbildningen som en hoppare kan gå. Efter att en hoppare genomgått Baskursen finns det möjlighet att gå olika instruktörsutbildningar: Hoppledare, Hoppmästare, Kursledare, AFF-instruktör samt Tandempilot. I dagsläget hålls alla teoretiska utbildningar på Bosön i Stockholm, Bosön är Riksidrottsförbundets utvecklingscentrum.

I några av utbildningarna ingår även praktiska moment, främst hoppning, och detta genomförs på någon av SFF:s anslutna fallskärmsklubbar. En av utbildningarna, AFF-instruktör, har även en del av utbildningen förlagd i vindtunnel, här används Bedford-tunneln i England.

Tillägg för MLS version 2: Utbildningsverksamheten var likvärdig under 2011.

2.5 Utbildnings och säkerhetskommittén, USK

USK består av ordförande och 4 ledamöter. Under 2009 har USK haft 4 protokollförda möten. Under 2009 gjorde USK en omfattande revidering av Svenska bestämmelser fallskärmsverksamhet (SBF) som gäller från 2010-01-01. USK genomför även händelseutredning under verksamhetsåret om det är aktuellt.

Tillägg för MLS version 2: Under 2011 utförde USK, utöver sina vanliga sysslor, en händelseutredning om dödsolyckan på Öland.

2.6 Materialkommittén, MK

MK har hand om typgodkännande av fallskärmsmaterial som används i Sverige, MK uppdatera även Materialhandboken, och har hand om övriga frågor som rör fallskärmsmateriel. MK består av en ordförande och 4 ledamöter. Under 2009 hade MK 4 stycken protokollförda möten.

Tillägg för MLS version 2: MK har haft 4 protokollförda möten under verksamhetsåret 2011.

2.7 Ny kommitté, Försvarmaktskommittén

Tillägg för MLS version 2: Sedan det första MLS för SFF skrevs 2010 har en ny kommitté tillkommit, försvarmaktskommittén. Under verksamhetsåret 2011 har SFF inte fått några uppdrag av FM. SFF har under året i dialog med C K3 erhållit nya uppdrag. Därför har fokus varit att förbereda utförande av dessa under 2012. Utbildningsuppdraget har fokuserats på grunden i uppdraget att långsiktigt personalförsörja FM med kompetent personal och vidmakthållande av kompetens hos personal i fallskärmstjänst. Försvarsinformation har skett vid utbildningar samt vid funktionärskonferenser.

3 Områden med betydande miljöpåverkan

Identifiering av områden med betydande miljöpåverkan baseras på utvärdering av nulägesbeskrivningen. Här listas de delar av SFF:s arbete där mest miljöförbättring kan göras. Detta är en utvärdering av dagsläget och de områden som är listade här kan därför komma att ändras med tiden. Även de områden som inte anses ha lika hög negativ miljöpåverkan ska nämnas i denna del, med en motivering till varför de i dagsläget inte har satts på listan för områden med betydande miljöpåverkan.

Detta avsnitt har inte uppdaterats från MLS version 1. I denna version 2 har istället en uppföljning av de identifierade områdena med betydande miljöpåverkan gjorts för att undersöka om det fortfarande är aktuella. Detta har gjorts som en notering i det tillagda avsnittet 3.6.4.

3.1 Styrelsen

Vad gäller styrelsens betydande miljöpåverkan är det de fysiska mötena som påverkar miljön mest, av de sju huvudpunkter listade ovan. I den mån det är möjligt är det ur miljösynpunkt bättre att genomföra telefonmöten än fysiska möten. Dock är det fysiska mötet en viktig del av arbetet, eftersom det ger en helt annan förutsättning för deltagarna att kommunicera. Vad som kan göras på denna punkt är att i den mån det är möjligt resa kollektiv till mötet, antingen i bil eller i minibuss eller att försöka ta tåget istället för flyget vid längre resor. RF:s rabatter bör utnyttjas i den mån de kan vara till nytta.

3.1.1 Styrelsen och fallskärmsklubbarna

Det är dock det faktiska idrottsutövandet som är fallskärmsportens betydande miljöpåverkan. Detta kan i egentlig mening inte sorteras in under någon av de sju huvudpunkter som styrelsen arbetar med eftersom idrottsutövande sker på SFF:s klubbar och därmed inte är en del av SFF:s faktiska arbete. Dock är en av styrelsens främsta uppgifter att skapa förutsättningar för klubbarna att existera och bedriva verksamhet, därmed ska SFF:s styrelse även stödja klub-

barna i att bedriva sin verksamhet på ett så miljövänligt sätt som möjligt. Således kan den mest betydande miljöpåverkan som styrelsen är en del av, anses vara flygningen för att kunna utöva idrotten fallskärmshoppning. Vad gäller flygningen så är det främst de utsläpp som denna ger upphov till som är den betydande miljöpåverkan, men även buller kan på vissa klubbar vara ett miljöproblem. Styrelsen bör därför fokusera på att stödja klubbarna i arbetet med att minska det enstaka fallskärmshoppets utsläpp av växthusgaser.

Vidare vad gäller själva fallskärmsklubbarna finns det en del förbättringar att göra i klubbarnas anläggningar. Styrelsen bör stödja klubbarna även i det arbetet. I ”anläggningar” ingår de fysiska utrymmen som tillhör klubben såsom klubbhus, landningsfält, tankanläggningar, parkering osv. Fokus bör främst ligga på att förminska och optimera energianvändningen, eftersom det troligen är här de största miljöförbättringar kan nås.

Även fallskärmshopparens resa till och från fallskärmsklubben utgör en betydande miljöpåverkan. Idag finns det dock ett utbrett samåkningssystem i fallskärmskretsar som nyttjas flitigt i många klubbar. Det finns även möjlighet att utnyttja RF:s rabatter. RF har avtal med Hertz hyrbilar, som erbjuder miljöbilar. RF har även avtal med SJ och Svenska Bussbranschen. Dessa avtal ger rabatt som SFF, och därmed alla SFF:s medlemmar, har tillgång till. Information om detta finns lättillgängligt på RF:s hemsida www.rf.se.

3.2 Tävlingar och tävlingskommittén

SM är den största tävlingen i SFF:s regi och därför kommer fokus läggas på den tävlingen i första hand. Vad gäller tävlingar är det framförallt flygningen som gör att tävlingshoppet kan utföras, som utgör den betydande miljöpåverkan (se ovan ang. idrottsutövandet). Även kringarrangemanget runt tävlingen kan dock ses över. Det finns t.ex. förbättringar att göra vad gäller energieffektivisering, transporter till och från tävlingen, återvinningsmöjligheter osv.

Vad gäller tävlingskommitténs arbete så är det i nuläget främst resor till och från de fysiska mötena som kan ses över (se ovan ang. fysiska möten). Tävlingskommitté uppmuntras dock att själva se över sin verksamhet och i framtiden komma med förslag som kan leda till miljöförbättringar.

3.3 Kansliet och Riksinstruktören, RI.

I dagsläget bedöms inte kansliet och RI:s arbete utgöra någon betydande miljöpåverkan. Detta arbete är idag fördelat på två deltidstjänster och utförs av en person. Den miljöpåverkan som detta utgör är betydligt mindre markant än de andra områdena som tas upp här.

3.4 Utbildningar

I dagsläget är de teoretiska utbildningarna förlagda till Bosön, se nulägesbeskrivningen punkt Utbildningar. Vid vistelse på Bosön ingår ett helhetspaket med boende, mat och utrymmen som är utformat för idrottens vidareutveckling och fördjupning. Bosön är en del av RF och ingår därför i RF:s miljötänk och torde därför inte utgöra en betydande negativ miljöpåverkan - men det är alltid bra att poängtera att SFF värdesätter ett aktivt miljöarbete - när platser på Bosön bokas.

De praktiska utbildningarna som innebär hoppning och/eller vindtunnel är de som utgör den betydande negativa miljöpåverkan. Även här är det således det faktiska idrottsutövandet, detsamma som för tävling och rekreationshopp, som kan effektiviseras. Dock gäller detsamma som ovan även för resor till och från utbildningar.

3.5 Utbildnings- säkerhetskommittén, USK och Materialkommittén, MK.

USK samt MK anses inte vara de delar av SFF där miljöarbetets fokus bör läggas i första ledet. De utgör en relativt liten del av SFF och inte inkluderar inte så många människor i det dagliga arbetet. Dock bör även dessa delar av organisationen tillämpa medvetenhet om miljörisker och aktivt undvika dem. Även här kan resor till och från fysiska möten ses över.

3.6 Sammanfattning

Genomgången av SFF:s arbete under 2009-2010 har lett fram till främst tre stycken områden med betydande miljöpåverkan som fokus bör ligga på, styrelsen och klubbarna, tävlingar och möten.

3.6.1 Område 1, styrelsen och klubbarna

Kan delas in i två områden: fallskärmsklubbarna och det faktiskt styrelsearbete. Vad gäller det faktiskt styrelsearbete är det främst att minska de fysiska styrelsemöten negativa miljöpåverkan som är viktigt, detta går in under Område 3, Möten (se nedan). Vad gäller fallskärmsklubbarna finns det tre stycken nyckel områden:

1) Idrottsutövandet dvs. fallskärmshoppning

2) Anläggningen

3) Resa till och från fallskärmsklubben

3.6.2 Område 2, tävlingar

Tävlingshoppnen under SM samt SM:s kringarrangemang

3.6.3 Område 3, möten

Resor till och från de fysiska möten som sker i SFF:s regi

3.6.4 Uppföljning av områden med betydande miljöpåverkan

Det som troligtvis har mest miljöpåverkan är vårt faktiska idrottsutövande, de andra punkterna är likaväl viktiga men inte lika miljöpåverkande. Fokus i SFF:s miljöarbete bör därför fortsätta att vara att hjälpa klubbarna optimera sin verksamhet.

Under tävlingar bör även SFF:s hopparrangemang, såsom Skycamp, ingå. Detta hopppläger sker en gång per år och är en stor tilldragelse. Det är därmed ett utmärkt tillfälle att få igång ett bra och långsiktigt miljösamarbete, både mellan SFF och klubbarna och klubbarna emellan.

Vad gäller punkten möten kan resorna fortfarande optimeras.

SFF:s nyttillkomna kommitté, FM, är en ny och viktig del av SFF:s samarbete med försvarsmakten. Kommitténs miljöpåverkan bedöms i nuläget inte vara lika betydande som de tre identifierade huvudområdena, därför läggs inte fokus på FM i detta MLS.

4 Miljömål

Här följer en lista på miljömålen från MLS version 1. Miljömålen är det som anses göra störst skillnad, dvs. de förändringar i SFF:s arbete som troligen har mest positiv inverkan på miljön. Miljömålen ska vara lättöversiktliga och nåbara och därför inte allt för många. Vartefter miljömålen nås bör nya miljömål antas. Miljömålen baseras på föregående avsnitt ”Områden med betydande miljöpåverkan”. Många av miljömålen här är långsiktiga och kommer inte att uppnås inom ett år.

Miljömålen är från MLS version 1. I denna version 2 finns en uppdatering av huruvida dessa miljömål nåtts eller inte i noteringen ”Är målet uppnått?”. Det finns även förslag på två nya miljömål för 2012 och framåt.

4.1 Område 1, styrelsen och klubbarna

- Uppmuntra och stödja klubbarna i arbetet med att minska det enstaka fallskärmshoppet utsläpp av växthusgaser genom optimerad flygning och välplanerade lifter.

Är målet uppnått? Nej, detta mål bör kvarstå, det finns fortfarande mycket att arbeta med på denna punkt.

- Stödja klubbarna i att minska buller från flygningen. Är målet uppnått?

Är målet uppnått? Nej, detta mål bör kvarstå, en sammanställning från klubbarnas eget arbete i denna fråga är på väg att tas fram.

- Erbjuder enkel och frivillig klimatkompensation för den enstaka hopparen samt för tandempassagerare.

Är målet uppnått? Ja, under 2011 klimatkompenserade svenska hoppare för ca 10 000 hopp via SFF.

- Uppmuntra och stödja klubbarna i att utveckla ett eget, klubbpassat miljöarbete som är långsiktigt samt informera om SFF:s eget miljöarbete.

Är målet uppnått? Ja, till viss del, men detta arbete kan utvecklas vidare.

4.2 Område 2, tävling

- Miljöcertifiera SM, i förlängningen även Svenska Cuperna och andra arrangemang i SFF:s regi.

Är målet uppnått? Nej, målet bör kvarstå. Dock så klimatkomenserades alla tävlingshopp under SM-veckan i Halmstad via en sponsor.

4.3 Område 3, möten

- Minska de fysiska mötenas negativa miljöpåverkan så mycket som möjligt. Detta gäller alla de möten som sker i SFF:s regi: styrelsemöten, möte som syftar till utbildning, kommitté-möten osv.

Är målet uppnått? Oklart. Ingen kartläggning av resor har gjorts före och efter detta miljömål föreslogs, därmed är det oklart om informationen som gått ut från SFF till medlemmarna haft någon reell påverkan.

4.4 Förslag på förlängda och nya miljömål för 2012 och framåt

Vissa miljömål kvarstår från 2010, två miljömål har tillkommit.

Område 1, Styrelsen

- Uppmuntra och stödja klubbarna i arbetet med att minska det enstaka fallskärmshoppet utsläpp av växthusgaser genom optimerad flygning och välplanerade lifter. Se ovan.
- Stödja klubbarna i att minska buller från flygningen. Se ovan.

- Uppmuntra och stödja klubbarna i att utveckla ett eget, klubbpassat miljöarbete som är långsiktigt samt informera om SFF:s eget miljöarbete. Se ovan.

Nya miljömål, Område 1 Styrelsen

- Distribuera mer information om klimatkompensation för fallskärmshopp via SFF.
- Starta upp ett miljö nätverk med en ansvarig från varje klubb.

Område 2, Tävlingar

- Miljöcertifiera SM, i förlängningen även Svenska Cuperna och andra arrangemang i SFF:s regi. Se ovan.

Område 3, Möten

- Minska de fysiska mötenas negativa miljöpåverkan så mycket som möjligt. Detta gäller alla de möten som sker i SFF:s regi: styrelsemöten, möte som syftar till utbildning, kommitté-möten osv. Se ovan.

4.4.1 Rangordning för miljömålen

Vissa av miljömål är långsiktiga och uppnås inte på ett år. Under 2012 rekommenderas att fokus ligger nedanstående miljömål:

1. Starta upp ett miljö nätverk med en ansvarig från varje klubb.
2. Distribuera mer information om klimatkompensation för fallskärmshopp via SFF.
3. Miljöcertifiera SM 2012.

De långsiktiga miljömålen är således:

4. Uppmuntra och stödja klubbarna i arbetet med att minska det enstaka fallskärmshoppets utsläpp av växthusgaser genom optimerad flygning och välplanerade lifter.
5. Uppmuntra och stödja klubbarna i att utveckla ett eget klubbpassat miljöarbete som är långsiktigt samt informera om SFF:s eget miljöarbete.
6. Stödja klubbarna i att minska buller från flygningen.
7. Minska de fysiska mötenas negativa miljöpåverkan så mycket som möjligt. Detta gäller alla de möten som sker i SFF:s regi: styrelsemöten, möte som syftar till utbildning, kommitté-möten osv.

5 Handlingsplan och genomförande

I handlingsplanen ska en ansvarig person för varje område utses. SFF är en ideell organisation, vilket kan göra det svårt att utse ansvarig, men här är det värt att poängtera att miljöarbete inte är tänkt att belasta SFF organisation. Miljöarbete är frivilligt och förhoppningen är att det blir en naturlig del av SFF:s dagliga arbete. SFF:s ska föregå med gott exempel och arbeta aktivt med miljöfrågor så att även klubbarna inspireras till ett långsiktigt miljöarbete, SFF har en viktig roll i att stödja dem i detta. Nedan följer konkreta förslag på hur miljömålen kan uppfyllas.

Förslagen på hur miljömålen kan uppnås kvarstår från MLS version 1 i de fall miljömålet inte uppnåtts. Att dessa miljömål inte uppnåtts ska inte ses som ett nederlag då de är långsiktiga mål som inte låter sig uppnås på ett år. I de fall det varit lämpligt har tillägg gjorts under ”Förslag till ytterligare arbetssätt.” De miljömål som uppfylldes under 2011 har tagits bort från listan och det två nya miljömålen (se ovan) har lagts till.

5.1 Miljömål för styrelsen och klubbarna

- Uppmuntra och stödja klubbarna i arbetet med att minska det enstaka fallskärmshoppets utsläpp av växthusgaser genom optimerad flygning och välplanerade lifter.

Detta kan göras genom att effektivisera flygningen, dvs. så snabbt upp till höjd på så kort tid och så lite bränsleåtgång, som möjligt. Under 2011 anordnade SFF ett pilotmöte under ledning av RI där det gavs möjlighet till utbyte av erfarenheter och att lära av varandra. Om möjligt bör ett pilotmöte regelbundet anordnas även i framtiden för att fortsätta ett sådant utbyte.

Välplanerade lifterna för att nå en optimal flygning och snabba lifter är av stor vikt. Manifestet har här en viktig uppgift i att planera lifterna så att hoppningen flyter på så effektivt som möjligt. Snabba ilastningar är också ett nyckelord, här kan många flygminuter, som under dagar och veckor blir timmar, sparas. På en del klubbar finns både en manifestor och en HL. På andra, oftast mindre klubbar, är en person inte sällan både manifestor och HL. Hur det än

ser ut på den enskilda klubben så har manifestorn och HL ett nära samarbete och det skulle därför kunna vara lämpligt att lägga in ett pass om liftplanering och flygeffektivisering på HL-utbildningen.

Möjlig ansvarig: för pilotmötet: RI. För HL-utbildningstilläget: samarbete mellan RI, SFF styrelse samt de som genomför utbildningen dvs. SFF:s kursledare.

- Stödja klubbarna i att minska buller från flygningen.

Här bör SFF hjälpa till med råd som kan minska bullret. Klubbar har tidigare jobbat med detta enskilt, en sammanställning av klubbarnas arbete skulle kunna utgöra grunden för en ”Buller-rådtext”, eller dylikt. SFF kan även hjälpa till med att i övrigt öka samarbete mellan klubbarna i dessa frågor eftersom det kan vara enklare att tillsammans finna en lösning tillsammans – alternativt så kan en annan klubb redan ha funnit en fungerande lösning.

Möjlig ansvarig: miljöansvarig i styrelsen.

Förslag till ytterligare arbetsätt: SFF:s miljönätverk som bör försöka startas upp under 2012, se nedan under ”Nya miljömål”, kan vara behjälpliga i denna fråga.

- Uppmuntra och stödja klubbarna i att utveckla ett eget, klubbpassat miljöarbete som är långsiktigt.

SFF ska hjälpa klubbarna genom att tillhandahålla arbetsmallar, litteratur eller annan information som klubbarna kan komma att behöva för att utveckla sitt miljöarbete. För att klubbarna ska komma igång med ett genomgripande miljöarbete på lämplig nivå föreslås att klubbarna arbetar fram ett miljöledningssystem, MLS, liknande detta dokument. Ett MLS är ett verktyg som används för att effektivisera och rationalisera klubbens miljöarbete. Ett MLS ska resultera i ett dokument som ska finnas tillgängligt för alla klubbmedlemmar, det bör samlas upp i en mapp, pärm, datamapp, i ett intranät eller likande, som alla kan ta del av.

De flesta MLS följer en standardiserad mall. I denna ingår planering, genomförande, uppföljning samt åtgärder för kontinuerlig förbättring av en organisationens miljöarbete. Det finns mycket information om hur ett MLS kan genomföras. Förslag på lämplig litteratur som klubbarna kan använda sig av är RF:s text ”Idrottens miljöhandbok” som är enkel att förstå och arbeta med. Den finns på RF hemsida <http://www.rf.se/Vi-arbetar-med/Miljo/Miljohandbok/>.

I denna finns även checklistor som klubbarna kan använda sig utav. Men det finns även många andra böcker i ämnet, t.ex.

- ❖ Allander A. 1998. ”Vägen till miljöcertifiering: en handbok”. Technic Art Allander.
- ❖ Ammenberg, J. 2004. ”Miljömanagement”. Studentlitteratur.
- ❖ Berg, G. 1997. ”Miljöledningsguiden: steg för steg mot ISO 14000 och EMAS”. SIS Miljöforum.
- ❖ SIS Standardiseringen i Sverige. 2000. ”ISO 14000: svenska standarder för miljöledning”.

En hel del information om miljöfrågor kan numer även hittas på internet, t.ex. på Naturvårdsverkets, Naturskyddsföreningens och Stiftelsen ”Håll Sverige rent”- hemsidor. Det finns också många böcker i elektronisk format som kan laddas ner från internet.

SFF bör hjälpa till med att föreslå förbättringar, tillhandahålla information och föreslå hur detta arbete kan initieras. Förhoppningen är även att SFF kan inspirerar klubbarna till att genomföra detta arbete genom att SFF:s styrelse själv jobbar aktivt med miljön.

Vad gäller klubbarnas eget miljöarbete bör fokus i första ledet läggas på effektivisering av sportutövandet, dvs. fallskärshoppningen (se första punkten under rubrik 5.1) samt på anläggningarna. Ofta kan en stor miljöförbättring uppnås genom att effektivisera energianvändningen i anläggningen. Klubbhus består ofta av baracker av äldre modell som inte är optimalt isolerade. Utrymmena används av klubbens alla medlemmar och därmed blir det ofta en kollektiv inställning till underhåll, reparationer osv. Energianvändning i klubbhuset kan troligen förbättras avsevärt genom att optimera elförbrukning, vilket t.ex. kan göras genom att se över uppvärmning av klubbhuset, förbättra isolering, se över de ljuskällor som används, installera timers osv. Förbättringar kan även göras inom underhållning, avfallssortering och allmän effektivisering av anläggningen. Även andra områden som faller in under anläggningarna bör ses över, eftersom förbättringar troligen även kan göras på andra ställen än i själva klubbhuset. För att finna de områden som har störst negativ miljöpåverkan för den specifika fallskärmsklubben, bör en utredning om den egna anläggningen genomföras.

Möjlig ansvarig: för att få igång arbete och säkerställa stödet från styrelsen: SFF:s styrelse i sin helhet. I specifika fall med frågor från klubbarna: miljöansvarig i styrelsen.

Förslag till ytterligare arbetssätt: FAI:s Environmental Commission, EnvC, har tagit fram en MLS specifikt för flygsporter. Den kan vara till hjälp för klubbar som vill använda en MLS. SFF distribuerar denna via www.sff.se. Möjlig ansvarig: SFF:s miljöansvarige samt SFF:s miljönätverk.

- Distribuera mer information om klimatkompensation för fallskärmshopp via SFF.

SFF:s klimatkompenserings-systemet är en långsiktig satsning. Viljan hos svenska hoppare att klimatkompensera har varit över förväntan, men är mycket varierande från klubb till klubb. Med mer information om klimatkompensering, vad det är och har för faktisk miljönytta, kan viljan bli ännu högre i klubbar som ännu ej anammat detta.

Möjlig ansvarig: SFF:s styrelse, SFF:s miljöansvarige samt SFF:s miljönätverk.

1.1 Miljömål för tävlingar

- Miljöcertifiera SM

Miljöcertifieringen kan till exempel vara den som ges av RF (<http://www.rf.se/>) och heter ”Grönt Arrangemang” eller den som kan erhållas från stiftelsen ”Håll Sverige Rent” (<http://www.hsr.se/sa/node.asp?node=1>) som heter ”Miljödiplomerat arrangemang”. Annan dylik certifiering som är att jämställa, eller är bättre, går givetvis utmärkt. Hur båda dessa miljöcertifieringar går till är enkelt beskrivet på respektive hemsida.

Möjlig ansvarig: miljöcertifieringen kan utföras av den klubben som arrangerar SM, dock bör inte tävlingsledaren vara den som har hand om certifieringen då denna redan har tillräckligt mycket att ha hand om. Det är lämpligare att detta handhas av någon av de andra som är delaktiga i SM organisationen. SFF:s styrelse bör hjälpa och stödja den ansvariga klubben i detta och i den mån det är möjligt hjälpa till med finansiering om sådan behövs.

1.2 Miljömål för möten

- Minska de fysiska mötenas negativa miljöpåverkan så mycket som möjligt.

Alla möten som sker i SFF:s regi - styrelsemöten, möte som syftar till utbildning, kommittémöten osv. kan ingå under denna punkt. Ett tillägg på inbjudan till samtliga möten/utbildningar ska tas fram, detta blir en komplettering till det som redan står angående reseersättningar. Det bör framgå varför detta har tillkommit på inbjudan, vad som man bör tänka på när man planera sin resa samt vilka möjligheter som finns att tillgå. RF rabatter ska nämnas här, det vore även bra att underlätta samåkning genom att förmedla kontaktuppgifter till de olika deltagarna.

Möjlig ansvarig: för att ta fram ”tillägg-skriften”: miljöansvarig i styrelsen. För att säkerställa att det kommer med på inbjudan: den som skickar ut inbjudningen.

6 Utvärderande

I slutet av varje år är det lämpligt att revidera miljöarbete och se om det gett önskad utdelning. Detta bör göras av SFF:s styrelse eller en av dem tillfrågad person. Utvärderingen tillser att miljöarbetet blir systematisk och långsiktigt. Utvärderingen är en genomgång av samtliga miljömål för att se om de uppfyllts eller om det fortfarande finns arbete kvar att göra för att de ska anses vara uppfyllda. Efter det bör även en uppdatering av hela detta dokument göras, detta för att dokumentet ska vara aktuellt och kunna fortsätta tillämpas. Detta är en del av förbättringen, se nedan. Eftersom detta är MLS version 2 är det därmed SFF:s första utvärdering av vårt MLS.

6.1 Förbättring

Det finns alltid förbättringar att göra i alla former i arbeten, så även i miljöarbete. Det är viktigt att förbättringar görs om miljömålen inte riktigt uppfylls så att de nästa verksamhetsår kan förverkligas. Men det är även viktigt att finna nya miljömål i de fall de tidigare miljömålen har blivit verklighet så att inte miljöarbete stannar av - en ständig förbättring ska därför genomsyra SFF:s miljöarbete.

I denna version 2 kan tydligt utläsas vad SFF behöver fortsätta att arbeta med för att vi ska uppnå våra miljömål.

7 Avslutande ord

I SFF:s Miljöpolicy finns det tre huvudpunkter som i stort lyder:

- 1) SFF har ansvar för att stödja och hjälpa Sveriges fallskärmsklubbar att utveckla ett eget miljöarbete som är anpassat för den specifika klubben
- 2) SFF:s arbete, utbildningar samt tävlingar och arrangemang ska vara så miljövänliga som möjligt
- 3) att mininivå på SFF:s miljöarbete är gällande lagar och föreskrifter samt att SFF:s medlemmar ska känna till miljöarbete och stödja det.

Alla dessa tre delar ingår i detta dokument och är viktiga delar som ska följas upp extra noggrant i och med att de är en del av miljöpolicyen som är en nyckeldel av miljöarbetet.

Eftersom detta är version 2 och en revidering av MLS version 1 bör därmed dessa tre huvudpunkter ges extra uppmärksamhet här. Det görs nedan som en notering i ”Uppföljning” efter varje punkt.

- 1) SFF har ansvar för att stödja och hjälpa Sveriges fallskärmsklubbar att utveckla ett eget miljöarbete som är anpassat för den specifika klubben.

Uppföljning. Under 2011 har SFF arbetat med att distribuera information kring SFF egna miljöarbete och hur SFF kan hjälpa klubbar att komma igång. Det tar tid att starta upp den här typen av arbete, informationen ska förankras hos medlemmarna. Det är viktigt att vara tydlig med fördelarna av ett långsiktigt och strategiskt miljöarbete. Vi har fått mycket bra gensvar från både enskilda medlemmar och från klubbarna och många säger sig känna till det arbete som SFF lagt ner på att skapa ett långsiktigt miljöarbete under 2010-2011. De 10 000 klimatkompenserade hoppen för 2011 visar på en vilja att ta ansvar för den miljöpåverkan som den egna hoppningen utgör och många klubbar har idag redan ett bra miljöarbete. Nästa steg är nu att utveckla detta ytterligare samt få till ett gott samarbete i denna fråga.

- 2) SFF:s arbete, utbildningar samt tävlingar och arrangemang ska vara så miljövänliga som möjligt.

Uppföljning. Under 2011 har mycket fokus legat på SFF:s klimatkompensering. Under 2010 och 2011 har hopp som gjordes under SM klimatkompenserats. Nästa steg är att påbörja arbetet med att miljöcertifiera dessa arrangemang.

- 3) Mininivå på SFF:s miljöarbete är gällande lagar och föreskrifter samt att SFF:s medlemmar ska känna till miljöarbete och stödja det.

Uppföljning. Informationsspridning om miljöarbetet är fundamentalt för att det ska lyckas och kraft måste läggas på detta löpande. Under 2010-11 har SFF:s informerat via mejllistor, i tidningen Svensk fallskärmsport, på www.sff.se samt även på pilotmötet, förbundskonferensen, tävlingsseminariet och på baskursen.

Det bör än en gång påpekas att detta dokument skall finnas lättillgängligt så att alla som så önskar lätt kan ta del av det. Detta är en del av att få igång ett mer långsiktigt miljöarbete inom SFF. Dokumentet ska enkelt kunna uppdateras och därmed förbättras - det skall var ett levande dokument som kan användas som en bas att utgå ifrån. Förhoppningen är att detta fortsätter att leda till ett genomtänkt och meningsfull miljöarbete inom SFF.